

TEKST DO TESTU "ARTYSTA I JEGO EPOKA" **(CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM)**

1.

Sztuka może więc być oszukańczym luksusem. Nic dziwnego zatem, że ludzie czy artyści zechcieli cofnąć się i powrócić do prawdy. Zaprzeczyli prawu artysty do samotności i jako temat zaproponowali mu nie marzenie, lecz rzeczywistość, którą żyją i której doświadczają wszyscy. Pewni, że sztuka dla sztuki, tak przez swoje tematy jak i styl, wymyka się rozumieniu mas albo też nie wyraża nic z ich prawdy, zażądali aby artysta mówił o większości i dla niej. Niech wyrazi cierpienia i szczęście wszystkich w języku wszystkich, a będzie rozumiany powszechnie. W nagrodę za absolutną wierność prawdzie osiągnie całkowitą komunikatywność.

2.

Ten ideał komunikatywności powszechnej jest ideałem każdego wielkiego artysty. Wbrew rozpowszechnionemu przesądowi, jeśli już nikt nie ma prawa do samotności, to właśnie artysta. Sztuka nie może być monologiem. Artysta nieznany i samotny, zwracając się do potomności, potwierdza jedynie swoje najgłębsze powołanie. Przekonany, że dialog ze współczesnością głuchą albo zajętą czym innym jest niemożliwy, woła o dialog z przyszłymi generacjami.

3.

Żeby jednak mówić o wszystkich i do wszystkich, trzeba mówić o tym, co wszyscy znają, i o wspólnej nam rzeczywistości. Morze, deszcz, potrzeba, pragnienie, walka ze śmiercią – oto co nas wszystkich jednoczy. Podobni jesteśmy do siebie przez to, co widzimy razem, co cierpimy razem. Sny zmieniają się wraz z ludźmi, ale rzeczywistość świata jest naszą wspólną ojczyzną. Ambicja realizmu jest więc słuszna, bo głęboko złączona z artystyczną przygodą.

4.

Bądźmy więc realistami. Lub raczej usiłujmy nimi być, jeśli to możliwe. Nie jest bowiem pewne, czy to słowo ma sens i czy realizm jest możliwy, choćby był upragniony. Zapytajmy wprawdzie, czy czysty realizm istnieje w sztuce. Jeśli wierzyć deklaracjom naturalistów z ubiegłego wieku, realizm to dokładne odtworzenie rzeczywistości. Byłby więc w stosunku do sztuki tym, czym fotografia w stosunku do malarstwa: pierwsza odtwarza, gdy drugie wybiera. Ale co odtwarza i czym jest rzeczywistość? Nawet najlepsza fotografia nie odtwarza dość wiernie ani nie jest dość realistyczna. Cóż na przykład bardziej realnego w naszym świecie niż życie człowieka i co ukaże je realniej niż film realistyczny? Lecz przy spełnieniu jakich warunków taki film mógłby powstać? Całkowicie wyimaginowanych.

5.

Należałoby sobie wyobrazić idealną kamerę, dzień i noc skierowaną na tego człowieka i rejestrującą bez przerwy jego najdrobniejsze ruchy. Rezultatem byłby film, którego sama projekcja trwałaby tyle, co życie człowieka i który mogliby oglądać jedynie ludzie rezygnujący z własnej egzystencji, by poświęcić się wyłącznie szczegółom egzystencji cudzej. I nawet przy spełnieniu tych warunków ów niewyobrażalny film nie byłby realistyczny. Z tej prostej przyczyny, że rzeczywistość życia człowieka nie mieści się tylko w nim samym. Jest ona w innych życiach, które nadają formę jego życiu, przede wszystkim istot kochanych, które należałoby z kolei sfilmować, a także osób nieznanymi, potężnymi i nieznaczącymi, współobywateli, policjantów, profesorów, niewidzianych współtowarzyszy z kopalni i warsztatów, dyplomatów i dyktatorów, reformatorów religijnych, artystów tworzących mity dla naszej postawy rozstrzygające, ludzi uosabiających wreszcie władczy

przypadek, który rządzi najbardziej nawet uporządkowanymi egzystencjami. Jedyńy więc możliwy film realistyczny to ten, który niewidzialny aparat ukazuje nam na ekranie świata. Jedyńym artystą realistycznym byłby Bóg, gdyby istniał. Inni artyści siłą rzeczy nie mogą być wierni rzeczywistości.

6.

W konsekwencji artyści, którzy nie chcą społeczeństwa mieszczańskiego i jego sztuki formalnej, którzy pragną ukazać rzeczywistość i tylko rzeczywistość, znajdują się w sytuacji bez wyjścia. Powinni być realistami, a nie mogą. Chcą podporządkować swoją sztukę rzeczywistości, a niepodobna opisać rzeczywistości, nie dokonując w niej wyboru, który uzależnia ją od oryginalnej zasady twórczej. (...)

7.

Przyznaje się szczerze, że nie można odtworzyć rzeczywistości, nie dokonując w niej wyboru i odrzuca się przy tym teorię realizmu sformułowaną w XIX wieku. Trzeba więc znaleźć nową zasadę wyboru, która pozwoliłaby zorganizować świat. Ta zasada nie dotyczy jednak rzeczywistości nam znanej, ale rzeczywistości przyszłej. żeby dobrze odtworzyć to, co jest, trzeba pokazując również to, co będzie.

Na podstawie: Camus Albert, Artysta i jego epoka [w tegoż:] Mit Syzyfa, Warszawa 2001, s. 132–135.

PYTANIA DO TESTU "ARTYSTA I JEGO EPOKA" (CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM)

Zadanie 1. (2 pkt)

Jak rozumiesz twierdzenie Alberta Camusa, iż sztuka może być oszukańczym luksusem? Odpowiedz dwoma zdaniami.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (1 pkt)

Na czym polega powołanie artysty? (akapit 2.)

.....

.....

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Jakie rozważania łączą akapit 3 z akapitem 4?

.....

.....

.....

Zadanie 4. (2 pkt)

Na podstawie akapitu 5. napisz w trzech zdaniach, dlaczego autor uważa, że jedynym artystą realistycznym byłby Bóg?

.....

.....

.....

.....

.....

Zdanie 5. (2 pkt)

Dlaczego artysta nie będzie nigdy w pełni realistą? (akapit 6.)

.....

.....

.....

Zadanie 6. (1 pkt)

Jakie funkcje spełnia w tekście tryb przypuszczający czasownika?

.....

.....

.....

Zadanie 7. (1 pkt)

Do jakiego gatunku literackiego zaliczysz powyższy tekst? Podkreśl właściwą odpowiedź

- a) felieton
- b) esej filozoficzny
- c) opowiadanie
- d) nowela

TEKST II DO CZYTANIA ZE ZROZUMIENIEM: CYWILIZACJA NIECIERPLIWOŚCI

Cywilizacja niecierpliwości

1. W XXI wieku prędkość stała się Bogiem, a czas szatanem. Niemal wszyscy chorujemy na niecierpliwość. Niektóre restauracje McDonald's podają jedzenie w ciągu 90 sekund. Wizyta lekarska trwa średnio osiem minut. Restauracja „Jedz do syta”¹ w Tokio wystawia rachunek na podstawie tempa konsumpcji: im szybciej jesz, tym mniej płacisz. Wiele punktów usługowych wywołuje zdęcia w godzinę, aby urlopowicze mogli zabrać ze sobą fotografie z wakacji. Na windę czekamy 15 sekund – później zaczynamy się niecierpliwić.

2. M. J. Ryan w książce Potęga cierpliwości wymienia więcej przykładów tego, w jakim pośpiechu żyjemy. Przyznaje, że i ona się często niecierpliwi. Denerwuje się, gdy komputer zbyt długo się uruchamia, kilka razy wciska przycisk windy myśląc, że przyjedzie szybciej. Nie lubi kolejek do kasy. Kupuje gotowe jedzenie i podgrzewa je w mikrofalówce. Żeby było szybciej.

3. Wciąż gdzieś pędzimy. Sekunda to nasz wyznacznik prędkości, w myśl hasła „nie trać ani sekundy”. Dowody są wszędzie: skrzyżowania ulic, punkty pobierania opłat na autostradach, klawisze szybkiego wybierania numerów telefonicznych, piloty. Ich istnienie w rękach niecierpliwych widzów – robiących kilka rzeczy naraz, zmieniających wciąż kanały i szybko przewijających obraz spowodowało, że autorzy przyspieszyli akcję filmów i reklam telewizyjnych.

4. Naukowcy w wielu krajach zauważają, że wzrost bogactwa i wykształcenia przynosi ze sobą stres związany z czasem. Sądzymy, że mamy go za mało i żyjemy zgodnie z tym przekonaniem. Jest to bardzo dziwne, gdyż to właśnie dzięki zdolności do planowania, czekania i upartego dążenia do celu stworzyliśmy całą naszą cywilizację. Jeszcze dziwniejsze jest to, że człowiek jest najmniej impulsywnym stworzeniem na Ziemi. Potrafimy odwlekać w czasie mniejsze i większe przyjemności, inwestować w coś, co przyniesie nam korzyści po wielu godzinach, dniach czy latach. Dlaczego więc teraz tak bardzo brakuje nam cierpliwości?

5. Pośpiech, w jakim żyjemy, wydaje się znakiem naszych czasów. Często mówimy, że „dawniej” panował większy spokój, a ludzie nie musieli tak się spieszyć i ciągle gonić. Czy na pewno? Jeśli cofniemy się do początków naszego gatunku, okaże się, że szybkie życie wcale nie jest nowym wynalazkiem. Przez setki tysięcy lat praludzie padali ofiarą

silniejszych od nich drapieżników: tygrysów, niedźwiedzi, olbrzymich hien i orłów. To pod wpływem tych czynników kształtował się ludzki mózg i jego zdolności – twierdzą uczeni. Dlatego właśnie mamy dobry wzrok, szybki refleks i potrafimy zajmować się jednocześnie wieloma rzeczami.

6. Jednak rozwój cywilizacji nie byłby możliwy bez cierpliwości. Wiemy już, że dawne społeczności² zajmowały się głównie długim i nudnym zbieractwem.³ Narodziny rolnictwa tylko pogłębiły to zjawisko – człowiek musiał przez wiele miesięcy pracować w polu i czekać na zbiory. Z tego powodu musiał zaplanować swoją pracę, ulepszyć ją, część zysku przekazywał na rozwój swojej gospodarki, itd. Dzięki temu powstały miasta, banki czy uniwersytety.

7. Dopiero niedawno okazało się, że wiele rzeczy można zdobyć bez cierpliwego oczekiwania – i stąd właśnie wzięła się kariera fast-foodów⁴ i całodobowych sklepów. Wiele spraw załatwiamy bez ruszania się z miejsca. By uniknąć kolejek (czyli nie tracić czasu), przez Internet opłacamy rachunki, robimy zakupy, rezerwujemy bilety, planujemy wakacje, inwestujemy pieniądze, szukamy pracy, mieszkań. Pośpiech wszedł nawet do rozrywki. Bez odwiedzania kiosku czy biblioteki możemy przeczytać książkę lub gazetę, posłuchać muzyki, a nawet obejrzeć film w internetowym kinie. Zwykle listy piszemy i otrzymujemy bardzo rzadko, częściej e-maile. Jednak i te są zamieniane na czaty, które pozwalają odpowiedź otrzymać od razu.

8. Zegary na rękach, ścianach i biurkach. W pojazdach, sprzęcie elektronicznym i gospodarczym. Włączasz komórkę, komputer czy telewizor i wciąż patrzysz na czas. Skutki są przykre. Technologia usunęła przerwy tak potrzebne na poprawki, sprawdzenie błędów czy ulepszenia. Efekty widać w mediach. Kiedyś między przygotowaniem materiału a jego emisją mijało sporo czasu potrzebnego np. na wywołanie zdjęć. Można było wtedy jeszcze raz sprawdzić przygotowany materiał i go poprawić.

9. Bez pośpiechu nie potrafimy się już skoncentrować.⁵ Brak czasu wpływa na nasz umysł, zmusza do ciągłej aktywności.⁶ A gdyby tak wynaleziono lekarstwo pomagające nam żyć szybciej? W jednym z opowiadań Wells⁷ napisał: „Wyobraź sobie, że masz małą fiołkę,⁸ w której ukryta jest moc⁹ pozwalająca myśleć dwukrotnie szybciej, poruszać się dwukrotnie szybciej, wykonać dwukrotnie więcej pracy w określonym czasie”. Wizje Wellsa stały się rzeczywistością. W codziennym pośpiechu sięgamy po gotowy napój energetyczny (na parzenie kawy często nie ma czasu), pobudzający do działania. Ale dodatkowa porcja energii powoduje też między innymi nadpobudliwość,¹⁰ bezsenność, rozdrażnienie,¹¹ choroby serca itp.

10. Osoby niecierpliwe częściej chorują na nadciśnienie tętnicze, a więc są bardziej zagrożone zawałem serca. Dokładny mechanizm tego zjawiska nie jest znany. Uczeni podejrzewają, że to skutek przewlekłego stresu – nieodłącznego towarzysza pośpiechu. Zdolność do czekania i powściągnięcia emocji wpływa też na poziom inteligencji. Dzieci, które potrafią odmówić sobie na przykład cukierka (wiedząc, że za jakiś czas mogą dostać dwa), osiągają lepsze wyniki w testach mierzących iloraz inteligencji. Cechy takie jak inteligencja, cierpliwość i skłonność do podejmowania ryzyka są z sobą ściśle powiązane.

Nic dziwnego, bo tylko dzięki nim można prawidłowo ocenić sytuację i podjąć długofalowe działania. Jeśli ktoś tego nie potrafi, skutki mogą być opłakane.

1 jeść do syta – najeść się, nie być głodnym.

2 społeczność – grupa ludzi połączonych ze sobą np. pracą, wiekiem, miejscem zamieszkania, np. społeczność szkolna, lekarska, rolnicza.

3 zbieractwo – zbieranie naturalnych owoców leśnych i rolnych jako podstawa utrzymania.

4 fast-foody – szybkie, proste jedzenie, np. hot-dog, zapiekanka.

5 skoncentrować się – myśleć o jednej rzeczy, np. zadaniu.

6 aktywność – działanie, robienie czegoś.

7 Herbert George Wells (1866-1946) – pisarz angielski, jeden z twórców science fiction.

8 fiołka – pojemniczek podobny do rurki; tu: na lekarstwo.

9 moc – siła.

10 nadpobudliwość – zbyt szybkie reagowanie, działanie.

11 rozdrażnienie – zdenerwowanie, często bez powodu

PYTANIA DO TESTU: CYWILIZACJA NIECIERPLIWOŚCI

Zadanie 1. (2 pkt)

Wyjaśnij, w jakim celu autorzy artykułu podali czas trwania różnych usług, wymienionych w akapicie 1.

.....
.....

Zadanie 2. (1 pkt)

Z akapitu 1. wypisz dwa słowa, którymi autor określił czas i prędkość.

.....
.....

Zadanie 3. (1 pkt)

W książce Potęga cierpliwości autorka podaje przykłady z własnego życia (akapit 2.). W jakim celu to robi?

.....

Zadanie 4. (1 pkt)

O jakim przekonaniu ludzi jest mowa w akapicie 4?

.....
.....

Zadanie 5. (2 pkt)

Na podstawie akapitów 4. i 6. podaj trzy umiejętności człowieka, które przyczyniły się do powstania naszej cywilizacji.

.....
.....

Zadanie 6. (1 pkt)

Niektórzy uczeni twierdzą, że mózg człowieka i jego zdolności rozwinęły się z powodu:

- A. zmian klimatycznych.
- B. konieczności zdobywania pożywienia.
- C. obrony przed dzikimi zwierzętami.
- D. osiadłego trybu życia.

Zaznacz poprawną odpowiedź. (akapit 5.)

Zadanie 7. (1 pkt)

Wymień dwie cechy, które wykształcił w człowieku strach o własne życie (akapit 5.).

.....
.....

Zadanie 8. (2 pkt)

Na podstawie akapitu 7. wyjaśnij, dlaczego dzięki Internetowi oszczędzamy czas. Odpowiedź zilustruj trzema przykładami wybranymi z tekstu.

Wyjaśnienie:

.....

Przykłady:

.....

Zadanie 9. (1 pkt)

Dlaczego według autorów artykułu ludzie coraz rzadziej piszą zwykłe listy (akapit 7.)?

.....
.....

Zadanie 10. (1 pkt)

Jak pośpiech wpływa na media (akapit 8.)?

.....
.....
Zadanie 11. (2 pkt)

Podaj trzy przykłady negatywnego wpływu ciągłego pośpiechu na człowieka (akapity 9. i 10.).

.....
.....
.....

Zadanie 12. (2 pkt)

W jakim celu autorzy artykułu stosują cudzysłów w akapicie 1., a w jakim w akapicie 9?
W akapicie 1.

.....
.....

W akapicie 9.

.....
.....

Zadanie 13. (2 pkt)

Autorzy tekstu wielokrotnie używają czasowników w 1. osobie liczby mnogiej. Podaj przykład i wyjaśnij, w jakim celu to robią.

Przykład:

.....

Wyjaśnienie:

.....
.....

Zadanie 14. (1 pkt)

Głównym celem autorów tekstu pt. Cywilizacja niecierpliwości jest:

- A. pochwała przeszłości, w której nie istniał pośpiech.
- B. omówienie wad i zalet pośpiesznego życia.
- C. przedstawienie zjawiska pośpiechu w codziennym życiu i jego skutków.
- D. poszukiwanie sposobów odejścia od pośpiechu.

Zaznacz poprawną odpowiedź.